



EDITURA „CULTURA NAȚIONALĂ”

PUBLISHING HOUSE „CULTURA NAȚIONALĂ”

Radu MOȚOC

Abstract: Radu Moțoc, Honorary Member of the Senate USARB describes the history and activity of the „CULTURA NAȚIONALĂ (National Culture)” Publishing House, founded in 1921, aiming to highlight Romanian culture and universal literature. The main collections published by Publishing House are reviewed such as: Contemporary Countries and Civilizations, Our Country, Ancient Classics, Universal Literature, Youth Library, Romanian Writers, Celebrities, etc. Publishing House „CULTURA NAȚIONALĂ” was abolished in 1948 by the communist government.

Key words: publishing house, collections, patrimony, Romanian culture, universal literature

Editura „Cultura Națională” a fost înființată în anul 1921, cu scopul de a pune în valoare cultura românească dar și literatura universală.

Influența puternică culturală pe care o exercita Franța asupra societății românești din perioada secolului al XIX-lea, a contribuit esențial la apariția și structurarea unor edituri în România. Pentru a dimensiona această influență, merită să trecem în revistă câteva din aceste edituri franceze, care au anticipat și influențat apariția editurii „Cultura Națională”.

Editura Flammarion, fondată de Ernest Flammarion în anul 1876, l-a avut ca editor pe Zola, Maupassant și pe Jules Renard.

Această editură a conceput mai multe *colecții* unde a publicat literatură franceză și străină, lucrări științifice din mai multe domenii și o colecție de artă, frumos ilustrată. Remarcabile sunt *colecțiile*: „Bibliothèque de philosophie scientifique”, și „Hier et Aujourd’hui” îngrijită de Octave Aubry¹, unde majoritatea autorilor erau academicieni francezi.

Spiritul profund cultural a determinat această editură să pună în valoare o selecție de autori francezi și străini pe care i-a publicat într-o altă *colecție* sub titlul: „Les Meilleurs Auteurs Classiques Français et Étrangers”².

Editura Hachette, a fost înființată în anul 1826 de către Louis Christophe Hachette (1800-1864). Un prim succes l-a avut atunci când a publicat *Dicționarul limbii franceze al lui Littré* în anul 1863.

În perioada interbelică, editura a publicat o *colecție* pe care a intitulat-o „Bibliothèque Bleue” unde au apărut multe lucrări interesante din domeniul geografie și nu numai³.

¹ Din colecția **Hier et Aujourd’hui**, semnalăm câteva cărți:

Bonaparte en Egypte de Louis Barthou – academician francez

Dictateurs d’aujourd’hui de Louis Bertrand – academician francez

Les journées du Grand Roi, Louis XIV intime de **Principesa Bibesco**

Christophe Colomb de Maurice Donnay – academician francez

² Din colecție semnalăm câteva volume:

Aristophane, Théâtre, 2 vol.

Cervantes, Don Quichotte, 2 vol.

Chateaubriand, Les Martyrs, 2 vol.

Corneille, Théâtre, 2 vol.

Diderot, Neveu de Rameau

³Hachette, colecția **Bibliothèque Bleue**:



Sub un format redus și cu o copertă care redă o călămară deschisă în care este introdusă o pană de scris, *Editura Hachette* publică o *colecție* coordonată de René Vaubourdolle, sub denumirea de „Auteurs Classiques”, având un preț fix de 1,5 fr.

Sub coordonarea acestui editor apare și *colecția*, de data acesta numai cu autori francezi, pe care a intitulat-o: „Classiques Illustrés Vaubourdolle”.

Cu același format și copertă apare o altă *colecție* pe care *Editura Hachette* o intitulează „Théâtre Classique”. Primul număr identificat este din 1922 și conține comedia lui Beaumarchais : *Le Barbier de Séville*.

O interesantă inițiativă pe care a avut-o această editură a fost publicarea unei *colecții* „Manuel Illustré d’Histoire de la Littérature Française des origines à l’époque contemporaine”, pe care au coordonat-o: Gustave Lanson și Paul Tuffrau, profesori renumiți la etapa respectivă. Această *colecție* avea o tematică educativă, pentru că aborda: biografii dezvoltate, analize profunde ale lucrărilor, bibliografii, tabele cronologice ale criticii literare, toate foarte bine ilustrate.

Editura Stock a fost fondată de Andre Cailleau în anul 1708 și a prosperat atunci când l-a editat pe Voltaire și Rousseau. Librăria Stock a pus în vânzare o *colecție* de cărți sub titulatura „Bibliothèque Cosmopolite”, la un preț fix de 5, 75 fr. Surprinzător este faptul că în această *colecție* sunt editați foarte mulți scriitori ruși: Mihail Lermontov, Theodor Rechetnicov, Lev Tolstoi etc.

În anul 1906, editura făcea reclamă la o *colecție* de cărți publicate în „Bibliothèque Sociologique”⁴, care aveau toate un preț fix de 3,5 fr.

Editura Plon din Paris a fost fondată de Henri Plon (1806-1872) în 1852. În anul 1934 erau în vânzare din această *colecție* peste 158 de titluri. Impresionează selecția cărților publicate ale unor autori cu renume, precum: Honoré de Balzac, Alexandre Dumas, Fiodor Dostoievski, Alphonse Daudet, Léon Tolstoi, Frédéric Mistral, Jack London.

Editura „Cultura Națională” a fost influențată evident de această experiență a editurilor franceze. Un bun exemplu este faptul că pentru fiecare domeniu prioritar, pe care editura dorea să-l valorifice, a numit o personalitate de primă mărime în domeniu, academician în cele mai multe cazuri, să „îngrijească *colecția*” după criteriile pe care le considera cele mai bune pentru acel moment.

O editură cu funcții culturale are o importantă contribuție la răspândirea unor valori naționale și internaționale în populație, inclusiv utilizarea unei limbi românești cât mai elevate.

Prima editură din țara noastră a fost **Editura Casa Școalelor**, cu caracter enciclopedic, înființată în anul 1886. A urmat **Editura Biblioteca pentru toți** din 1895 și **Editura Minerva** în anul 1898. În perioada interbelică au apărut mai multe edituri printre care:

Cartea Românească în 1919

Cultura Națională în 1921

Scrisul Românesc în 1922

Fundațiilor Regale pentru Literatură și Arte în 1933

După întregirea României Mari, era necesară o abordare mult mai amplă în domeniul editorial pentru a pune în evidență atât valorile naționale cât și cele

Le trésor des Iles Galapagos de A. Armandy

Un jour dans le Pacifique de P. Wentworth

⁴ **Biblioteca sociologică:**

La Société Future de Jean Grave

Le Militarisme et la Société Moderne de Guglielmo Ferrero

L’Anarchie de Jean Grave



internaționale din diferite domenii precum: literatură, istorie, medicină, artă, științe tehnice, arhitectură etc.

Așa au apărut *colecții* pe diferite domenii, patronate de personalități de primă mărime din domeniile respective. Editura care a abordat o asemenea strategie unică în peisajul editorial românesc din perioada respectivă a fost **Editura „Cultura Națională”**.

Strategia acestei edituri a fost să responsabilizeze un anumit domeniu editorial unei personalități de primă mărime în domeniu, de regulă un academician.

Numărul mare de personalități care au „îngrijit” mai multe colecții ne determină să abordăm această diversitate, având drept reper o anumită personalitate.

Vasile Pârvan (1882-1927), istoric, arheolog, profesor universitar, membru al Academiei Române (1913). Sub îngrijirea lui Vasile Pârvan au fost publicate mai multe colecții precum:

A. Colecția „Țări și civilizații contemporane”

Un exemplu din această colecție îl constituie lucrarea „Republica Cehoslovacă”, scrisă de I. St. Ioachimescu și A. Kudrnac. Apărută în anul 1924, a fost prefațată de Nicolae Iorga și a cuprins 28 de ilustrații și patru hărți color, constituind o lucrare deosebit de interesantă.

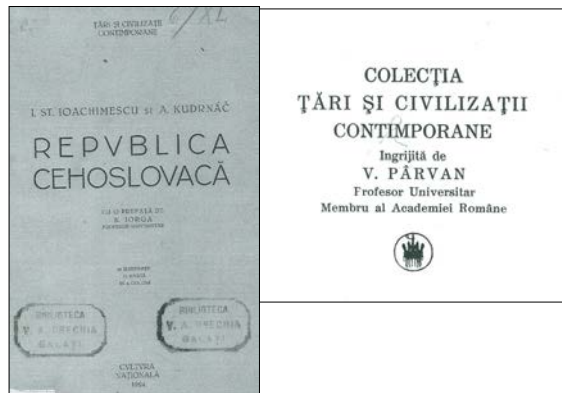


Fig. 1 Colecția „Țări și Civilizații Contemporane”

B. Colecția „Țara noastră”, a fost o culegere de scrieri pe înțelesul tuturor despre pământul și poporul românesc⁵.

O lucrare interesantă din această colecție este „*Arta țărănească la români*”, care aparține reputatului critic de artă Gheorghe Oprescu și a fost editată în anul 1922.

Autorul face o interesantă mărturisire în introducerea la acest volum: „Trăim într-o epocă în care obiectele țărănești, având caracter artistic, sunt foarte căutate... Colecționarii, simțind iubire pentru această manifestare a poporului, s-au mulțumit să strângă cu gelozie tot ce le-a căzut sub mână, să le ascundă în fundul lăzilor sau să le atârne pe pereți, fără să se gândească la obligația ce aveau de a instrui și pe alții... Multe probleme importante etnografice și chiar istorice s-ar fi putut lămurii cu ajutorul unor astfel de monografii... Deși admirată, arta populară n-a prea fost studiată sistematic... Broșura de față are scopul de a umple această lacună”.

În această colecție a mai apărut o lucrare scrisă chiar de Vasile Pârvan: „*Începuturile vieții române la Gurile Dunării*”, apărută în anul 1923. Volumul este bogat ilustrat cu 107 imagini, care reprezintă piese descoperite de autor în săpăturile arheologice efectuate pe teritoriul țării noastre.

⁵Ibidem, pag. 7



Această colecție se poate recunoaște ușor prin coperta exterioră, solid cartonată (210 x 145 mm), care încadrează textul cu un brâu împletit. Ca semn distinctiv pentru toate cărțile apărute la această editură este o cvadrigă romană trasă de patru cai, încadrată într-un cerc de 15 mm, care a constituit *simbolul editurii*, indiferent de colecție.



Fig. 2 Colecția „Tara Noastră”

C. Colecția „Clasicii antici”

Din această colecție îngrijită de Vasile Pârvan, semnalăm câteva lucrări:

- Longos – *Daphnis și Chloe* (1922)
- Euripide – *Bacantele, Alceste, Ciclopul* (1925)
- Aristofan – *Norii*
- Platon – *Dialoguri* (1922)
- Xenofon – *Apologia lui Socrate* (1925)
- Eschil – *Prometeu și Perșii lui Eshil* (1924)
- Memoriale* – Vasile Pârvan

Formatul *colecției* este de mici dimensiuni: 120 x 170 mm și are pe coperta exterioră simbolul editurii, cvadriga romană, și pe coperta interioară un fragment de construcție care sugerează ruinele de pe Acropole.



Fig. 3 Colecția „Clasicii antici”



D. Colecția „Literatura Universală”

Formatul acestei colecții respectă, din primii ani de apariție (1922-1923), dimensiunile *Clasicilor antici*, dar pe copertă denumirea și autorul lucrării este încadrat de un frumos șnur împletit sub formă de cerc, bine centrat pe mijlocul copertei.

Ce diferă de la volum la volum este culoarea copertei exterioare.

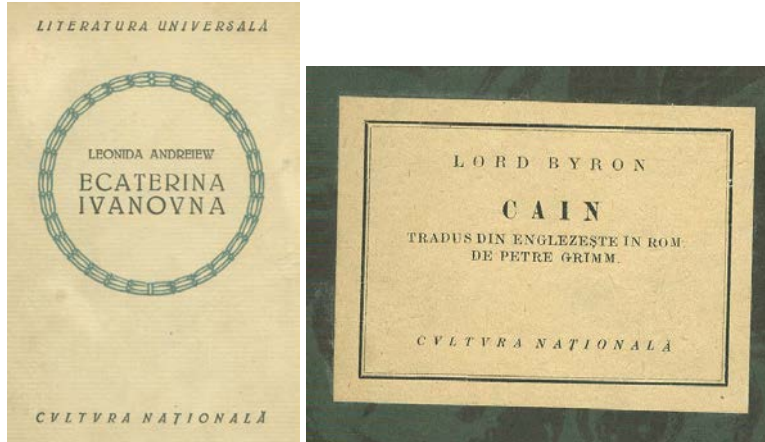


Fig. 4 Colecția „Literatura Universală” în două variante

Începând cu anul 1925, editura a schimbat formatul în sensul aplicării unei etichete pe copertă cu denumirea lucrării, autorul și evident numele editurii *Cultura Națională*.

Semnalăm cronologic câteva din aceste volume din colecția **Literatura Universală**:

- Rabindranath Tagore – *Sădhană – Calea desăvârșirii* (1922)
- Rabindranath Tagore – *Naționalismul* (1922)
- Leonida Andreiew – *Ecaterina Ivanovna* (1923)
- Lev Tolstoi – *Cadavrul Viu* (1922)
- Romain Rolland – *Colas Breugnon* (1923)
- Molière – *Școala femeilor* (1922)
- Din lirica armeană* (1922)
- Benjamin Constant – *Adolf* (1922)
- Tolstoi – *Cadavrul viu* (1922)
- Alphonse Daudet – *Scrisori din moara mea* (1923)
- Anatole France – *Birtul la Regina Pédauque* (1923)
- Holberg Ludwig – *Trei comedii* (1922)
- Lesage Alain-René – *Diavolul șchiop* (1924)

Din volumele editate, începând cu anul 1925, sub alt format, semnalăm următoarele:

- Lord Byron – *Cain* (1925)
- Goethe – *Stella, Clavigo, Egmont* (1925)
- Georges Rodenbach – *În exil* (1925)
- Goethe Johann Wolfgang – *Stella; Clavigo; Egmont*.

Marin Simionescu-Râmnicleanu (1883-1951). Critic de artă, eseist și scriitor, membru al Academiei Române din 1919, era cumnat cu arh. Ion Mincu și văr primar



cu Duiliu Zamfirescu. Bun prieten cu Vasile Pârvan, cu care a avut o mare prietenie, reflectată într-o corespondență publicată de Dumitru Huțanu⁶. Drept mărturie a acestei prietenii, Vasile Pârvan îl nominalizează ca să îndeplinească dispozițiile sale testamentare:

Toate actele, hârtiile, manuscriptele, fișele, notițele vor fi luate în primire de prietenul meu Marin Simionescu-Râmnicăanu.

Ceasul meu rămâne amintire lui Marin Simionescu-Râmnicăanu împreună cu fotoliul și măsuța ce mi-au fost dăruite de școlarii mei⁷.

A publicat studii de estetică a artei: *Necesitatea frumosului* și o remarcabilă lucrare în anul 1924, pe care a publicat-o la Editura Cultura Națională: **ISTORIA ARTELOR**, cu o bogată ilustrație (325 de imagini) și tratarea a 487 de pictori. Cu modestia unui autentic moldovean din Focșani, în prefața volumului face următoarea mențiune legată de acest volum: „Scurtă expunere a evoluției stilurilor și a caracteristicii celor mai însemnați artiști”⁸.

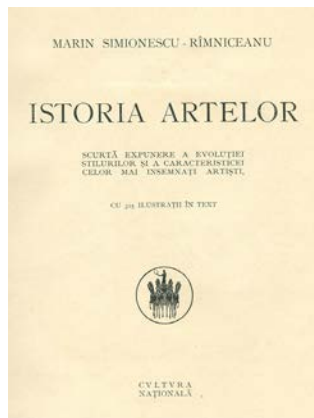


Fig. 5 Istoria Artelor

Ce trebuie menționat este și faptul că Marin Simionescu-Râmnicăanu a elaborat acest studiu cu un an înainte ca Oreste Tafrali (1876-1937) să scoată primul volum din *Manualul de Istoria Artelor*, și cu trei ani înainte de apariția volumului II, la editura *Cartea Românească* în 1927.

Pentru că *Dicționarul enciclopedic* publicat în anul 1978 de către *Editura Științifică și Enciclopedică*, sub coordonarea Academiei Române din perioada respectivă, **nu pomenește niciun cuvânt de Marin Simionescu-Râmnicăanu**, considerăm necesar să trecem în revistă câteva momente din activitatea acestui remarcabil om de cultură român, prea puțin cunoscut și uitat pe nedrept în zilele noastre.

În anul 1906 susține o lucrare despre *Autonomia artei* în paginile ziarului *Lucaefărul*, la care primește o replică de la Garabet Ibrăileanu.

Publică în anul 1913 șapte studii de critică, printre care menționăm una cu un impact deosebit: *Morala în artă*

Este numit membru al *Academiei Române* în anul 1919.

Devine membru al *Societății Scriitorilor Români* din anul 1921.

A fost director al *Fundațiilor Culturale Române*.

⁶ Dumitru Huțanu, *V. Pârvan și Marin Simionescu-Râmnicăanu, o mare prietenie reflectată în corespondență*, <http://muzeulvrancei.ro>

⁷ *Ibidem*, pag. 7

⁸ *Marin Simionescu-Râmnicăanu, Istoria artelor*, Ed. Cultura Națională, 1924, pag.4.



În perioada regimului comunist a fost condamnat și a făcut detenție în penitenciarele de la Jilava și Aiud.

Este surprinzătoare și necunoașterea cu exactitate a anului în care a decedat. Diverse surse, precum Wikipedia, indică anul 1964, în timp ce Dumitru Huțanu, de la Muzeul de istorie al județului Vrancea, mult mai bine documentat, indică anul 1951, care este mai credibil.

Dicționarul Istoric și Geografic Universal, coordonat de acad. Gh. Adamescu, care a fost publicat la editura *Cartea românească* în perioada anilor 1926-1931, menționează la pagina 1871 despre Simionescu-Râmnicăneanu Marin: „Scriitor român. Critic literar. A publicat un volum de studii critice: *Propilee literare* (1913). Membru corespondent al Academiei Române (1919)”⁹.

Credem că au fost suficiente motive pentru ca editura **Cultura Națională** să-l numească coordonatorul a trei colecții, alături de bunul lui prieten, Vasile Pârvan.

Colecția „Biblioteca Tinerimii”

Această colecție, publicată sub același format ca cele precedente (120 x 165 mm) are pe copertă, pentru a putea fi identificată ușor de tineret, o imagine centrală cu un tânăr care stă sprijinit de cele două mâini, studiind o carte voluminoasă deschisă.

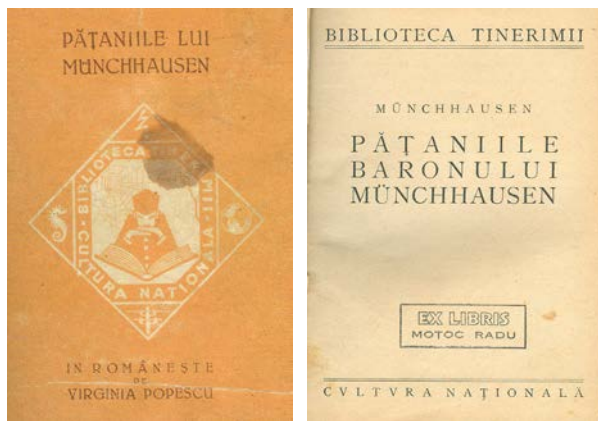


Fig. 6 Colecția „Biblioteca Tinerimii”

Din această colecție semnalăm câteva lucrări pentru a intui care a fost gândirea „îngrijitorului” M. Simionescu-Râmnicăneanu:

Frank Stevens – *Prin împărăția furnicilor*

Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*

Petre Ispirescu – *Basmele românilor* (1922)

Ernest Shackleton – *În al șaptelea continent*

Rudolf Erich Raspe – *Pățaniile baronului Münchhausen* (1923)

Ioan A. Bassarabescu – *Moș Stan*

Virginia Popescu – *Basme sârbești*

Barthold Georg Niebuhr – *Povestiri cu eroi greci* (1923)

Colecția „Scriitorii Români”

Din importanta misiune de a selecta după anumite criterii pe care le-a avut la îndemână M. Simionescu-Râmnicăneanu, începând cu anul 1922, a rezultat o colecție cu un important impact cultural în societatea română.

⁹ *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”, Partea II, pag. 1871*



Colecția a apărut sub un format deja clasic (120 x 165 mm), în care la partea superioară a copertii era menționată denumirea colecției: **Scriitori Români**, sub care apărea numele editurii: **Cultura Națională**. La mijloc era amplasat simbolul editurii, care reprezenta o cvadrigă romană, trasă de patru cai.

Separată printr-o dungă, apărea la partea inferioară a copertii denumirea volumului și autorul.



Fig. 7 Cele două coperti ale colecției „**Scriitorii Români**”

La sfârșitul anului 1922, coperta a fost schimbată în sensul că la partea superioară era menționat autorul și denumirea lucrării, frumos încadrate într-un hrisov răsucit la capete. Simbolul editurii a rămas centrat pe mijlocul copertii. Au existat variante doar de culoare a celor menționate mai sus.

Dar să exemplificăm câteva din această selectă literatură făcută de M. Simionescu-Râmnicăneanu:

- Barbu Delavrancea – *Paraziții* (1922)
- Duiliu Zamfirescu – *Viața la țară* (1922)
- Ion Minulescu – *Romante pentru mai târziu* (1922)
- Barbu Delavrancea – *A doua conștiință* (1923)
- Ion Agârbiceanu – *Două iubiri* (1923)
- Radu Rosetti – *Spicuri* (1923)
- Ion Pillat – *Pe Argeș în Sus* (1923)
- Camil Petrescu – *Versuri* (1923)
- Gheorghe Brăescu – *Schițe vesele* (1924)
- Cezar Petrescu – *Drumul cu plopi* (1924)

Colecția „Oamenii Celebri”

Formatul *colecției* este mai redus ca dimensiuni (110 x 150 mm). Pe copertă, sus, este indicată *colecția* „OAMENII CELEBRI”. La mijloc, numele celui care este publicat, urmează simbolul editurii cu celebra cvadrigă romană, sub care este scrisă editura care a publicat cartea, „CULTURA NAȚIONALĂ”.

Din această *colecție* semnalăm câteva personalități care au fost incluse de Marin Simionescu-Râmnicăneanu spre a fi publicate: Miguel de Cervantes (1924), Giordano Bruno, Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Girolamo Savonarola, Galileo Galilei, Jules Renard (1923).

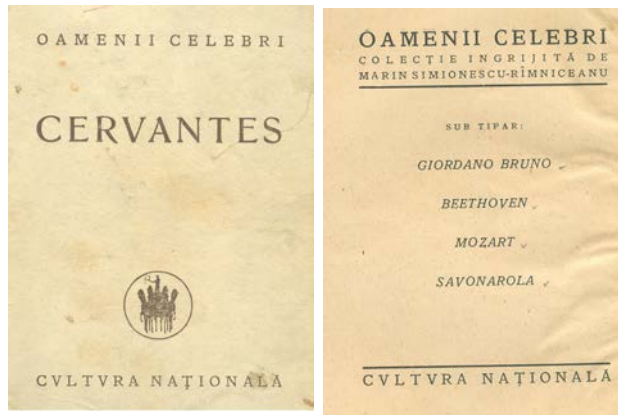


Fig. 8 Colecția „Oamenii Celebri”

Chiar dacă fiecare volum nu depășește 120 de pagini, celebra personalitate este tratată din toate punctele de vedere, din care nu lipsesc detalii din viața și opera acestuia. Pentru a exemplifica modul cu a fost prezentată o personalitate, menționăm câteva capitole din lucrarea dedicată lui Cervantes:

- Copilăria și anii tinereții
- Ultimele zile de ostaș
- Primele încercări dramatice
- Unde a fost scris Don Quijote
- Căutarea unui Mecena, pentru tipărirea operei
- Cele din urmă zile ale lui Cervantes

Dimitrie Gusti (1880-1955), sociolog, filozof, profesor universitar și membru al Academiei Române din anul 1919, a fost fondatorul *Institutului Social Român* în anul 1921.

Editura Cultura Națională a încredințat „îngrijirea” a trei colecții acestui remarcabil savant român:

Biblioteca Socială

Din această colecție semnalăm lucrarea lui Ștefan Zeletin – *Burghezia Română. Originea și rolul ei istoric* (1925).

Dimitrie Gusti, în calitate sa de director al *Institutului Social Român*, a publicat la editura **Cultura Națională** peste 19 broșuri, care conțineau prelegeri publice susținute într-un ciclu intitulat: **Doctrina Politice**, din care semnalăm câteva:

- Nicolae Iorga – *Doctrina naționalistă*
- Constantin Rădulescu-Motru – *Concepția conservatoare și progresul*
- Ion Ghe. Duca – *Doctrina liberală*
- Vasile Madgearu – *Doctrina țărănistă*
- Alexandru Marghiloman – *Doctrina conservatoare*
- Mircea Djuvara – *Evoluția și revoluția socială*



Fig. 9 Colecția „Biblioteca Socială”

Tot Dimitrie Gusti a propus spre a fi publicate la această editură, alte 23 de prelegeri publice, legate de noua *Constituție a României*, și o anexă care cuprindea noile constituții europene.

Colecția „Biblioteca Filosofică”

Formatul acestei colecții are o dimensiune aparte: 150 x 190 mm. Și coperta este împărțită în trei spații prin mai multe dungi colorate în albastru. În primul spațiu de sus, este indicată colecția **Biblioteca Filosofică** și numele editurii **Cultura Națională**. La mijloc, spațiul este rezervat autorului și denumirii lucrării. În al treilea spațiu de jos, este scris *București* și anul editării, cu cifre romane. Pe coperta interioară, apare simbolul editurii cu acea cvadrigă romană trasă de patru cai.

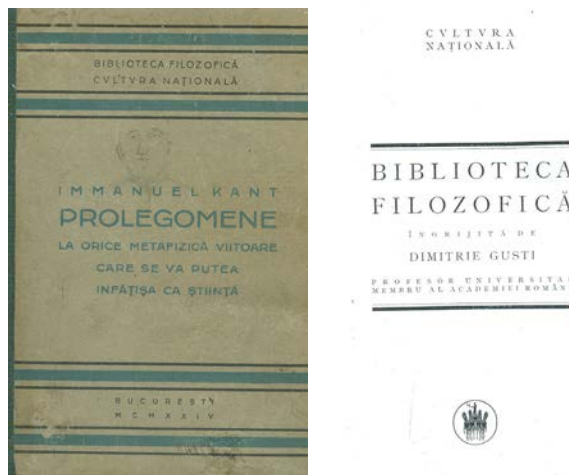


Fig. 10 Colecția „Biblioteca Filosofică”

Din această *colecție* semnalăm câteva:

Benedetto Croce – *Elemente de estetică* (1922). Cu siguranță că Dimitrie Gusti, atunci când a selectat acest volum, a fost impresionat de capitolele abordate de autor: Ce este arta?; Prejudecăți despre artă; Locul artei în spiritul și în societatea omenească; Critica și istoria artei.

Immanuel Kant – *Prolegomene la orice metafizică viitoare care se va putea înfățișa ca știință* (1924). Această lucrare a fost selectată cu prilejul împlinirii a două veacuri de



la nașterea marelui filozof.

Vasile Conta – *Opere complete* (1923)

Colecția „Biblioteca Politică”

Formatul este de 145 x 200 mm. Pe copertă, la partea superioară, este imprimată denumirea editurii: Cultura Națională, care încadrează simbolul deja menționat anterior. Urmează mai jos numele autorului și denumirea lucrării. La partea inferioară este inscripționată denumirea colecției: **Biblioteca Politică**.

Din această colecție semnalăm câteva:

Aristotel – *Politica* (1924). Pentru a înțelege de ce Dimitrie Gusti a solicitat publicarea acestui volum, credem necesar să vedem câteva din capitole: Despre stat-sclavie și proprietate; despre republica ideală; despre educație; despre democrație și oligarhie etc.

Karl Kautsky – *De la democrație la robia de stat* (1922)

Léon Bourgeois – *Solidaritate* (1927)



Fig. 11 Colecția „Biblioteca Politică”

Sextil Pușcariu (1877-1948), lingvist și filolog, istoric literar, profesor universitar, membru al Academiei Române din 1914.

Editura l-a ales pe Sextil Pușcariu să „îngrijească” o importantă colecție pe care a denumit-o: **Cartea cea Bună**. Evident că acesta a selectat cu precădere autori români. Colecția este de format mic: 110 x 150 mm.

Cu o copertă interesantă, pentru că în plan central era imaginea autorului, încadrată într-un cerc sau pătrat. La partea superioară era denumirea colecției: „**Cartea Cea Bună**”.

Sub imagine era numele autorului și denumirea lucrării. Simbolul editurii era pe coperta interioară. Un bun obicei al acestei *colecții* constă și în publicarea pe o copertă interioară a unui tablou, care îl reprezenta pe autor, cum este cazul lui Vasile Alecsandri, sau o fotografie cu teiul lui Eminescu din Copou. Dar să vedem câteva din volumele publicate în această colecție:

Mihail Eminescu – *Poesii filosofice, sociale și satirice* (1923)

Vasile Alecsandri – *Sinziana și Pepelea*

Constantin Negruzzi – *Negru și alb* (1922)

Constantin Negruzzi – *Nuvele* (1922)

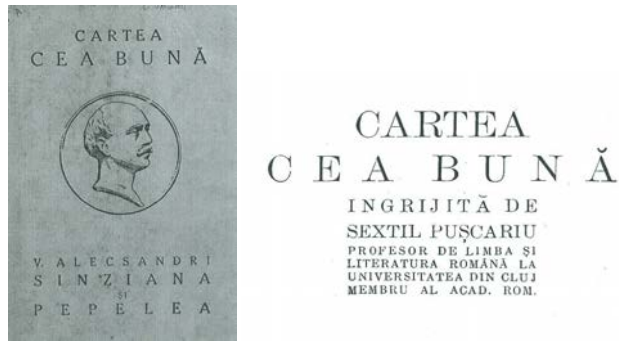


Fig. 12 Colecția „Cartea Cea Bună”

Octav Onicescu (1892-1983), matematician și filozof, profesor universitar, membru al Academiei Române din 1965.

La vârsta de numai 32 de ani, Octav Onicescu era deja profesor universitar, când primește sarcina de a „îngriji” **Colecția „Manuale Științifice”**.

Colecția are un format deja clasic pentru această editură, 140 x 190 mm. Pe coperta neagră este aplicată o etichetă cu dimensiunea de: 80 x 60 mm, unde este imprimată denumirea *colecției*, numele autorului și al lucrării, iar la partea inferioară a etichetei, numele editurii *Cultura Națională*.

Într-o: *Anti-Prefață* din anul 1924, când se pune pe picioare această *colecție*, dr. Emil Gheorghiu avea să facă anumite precizări interesante: „Biblioteca medicală ce apare la *Cultura Națională* a fost concepută după modelul bibliotecilor similare străine. Scopul se înțelege de la sine: răspândirea culturii medicale în România Mare, grație manualelor pentru uzul studențimii celor trei facultăți de Medicină, precum și imprimarea de monografii ori tratate pentru medicii specialiști.

Cărțile ce se referă la materia facultăților, poartă denumirea de manual. Conform definiției, se înțelege prin manual orice carte care tratează o materie, respectând însă un format redus.

Acest format este cât se poate de comod pentru cărțile didactice și asupra acestui punct nu am nevoie să mai insist.

Un număr important de colaboratori va asigura diversitatea materiilor și va garanta valoarea lucrărilor care fac parte din această bibliotecă.

Profesorul *Emile Sergent* de la Paris a intervenit pentru a ne pune la dispoziție un număr important de autori francezi, pe lângă colaboratorii noștri; mă simt deci obligat să-i exprim sentimente de grațitudine pentru interesul ce ni-l poartă.

Aș putea spune, cu oarecare orgoliu, că o astfel de execuție ar putea rivaliza cu execuțiile similare străine, dar tot meritul se răsfrânge numai asupra acestei importante instituțiuni care este **Cultura Națională”**

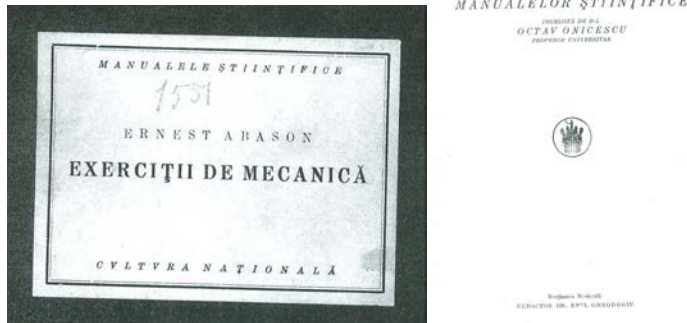


Fig. 13 Colecția „Manuale Științifice”

Menționăm câteva titluri din această colecție:

Dr. Gheorghe Marinescu – Infecțiunea gonococică (1924)

Ernest Abason – Exerciții de mecanică (1924)

Dr. Emil Gheorghiu – Manual de medicină operatorie (1925)

Aristide Blank (1883-1960), economist și finanțist român. A condus ca director *Banca Marmorosch-Blank* din 1910.

Un domeniu de mare interes pentru România întregită era cel economic. Se impunea o *colecție* pe acest subiect, care a fost denumită „**Biblioteca economică**”.

Editura a trebuit să numească un specialist în acest domeniu pentru a „îngriji” această colecție. Cel care a fost ales era la acea dată un expert în domeniul financiar și conducea de peste 10 ani una din cele mai importante bănci din România: Aristide Blank.

Formatul *colecției* a fost adoptat în funcție și de mărimea informațiilor: 140 x 190 mm. Denumirea *colecției* a fost amplasată la partea superioară, sub care este nominalizat autorul și numele lucrării.

Pentru a pune în evidență simbolul editurii, care este amplasat la partea inferioară, denumirea editurii poate fi observată sus, imediat sub titlul lucrării, care este scris cu litere de dimensiuni mult mai mari.

Semnalăm două lucrări din această colecție:

Mihail Manoilescu – *Politica producției naționale* (1923)

Ștefan Antim – *Concepția economică a dreptului* (1925)

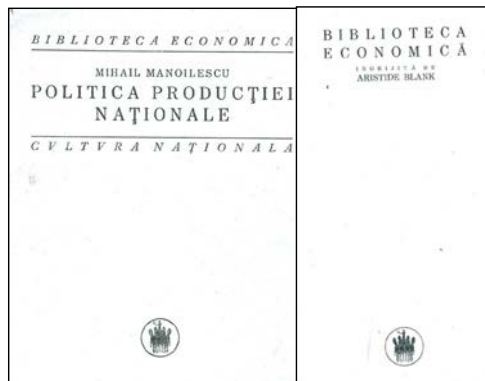


Fig. 14 Colecția „Biblioteca Economică”



Pentru perioada de după război era necesar să fie cunoscută cea mai bună strategie economică pentru afirmarea unei Români Mari. Așa se explică de ce Aristide Blank a preferat un rafinat economist precum era **Mihai Manoilescu** (1891-1950). Acesta tocmai publicase la alte editurii două lucrări interesante:

Politica Statului în chestiunea refacerii industriale (1920)

Cum putem reînvia Leul de aur (1923)

Dar acest remarcabil gânditor economic care era Mihai Manoilescu avea să intre în gândirea economică universală, fiind citat în studii de specialitate, lucru care confirmă intuiția lui Aristide Blank atunci când l-a ales să apară printre primii în *colecția* pe care o „îngrijea”.

În prefața lucrării lui M. Manoilescu, publicată în această *colecție*, autorul avea să mărturisească ce l-a determinat să scrie despre acest subiect: „Chestiunile tratate privesc aspecte ale vieții economice interne, a doua zi după constituirea noului organism politic și economic al României întregite. Toate chestiunile sunt, ca origine, inspirate de nevoile practice pe care le-am putut constata în calitatea noastră de director al refacerii industriale și de director general al industriei, iar ca metodă, toate țintesc la realizarea unui ansamblu de soluții pozitive și concrete”¹⁰.

Din cele 12 capitole abordate în această lucrare, credem că merită a semnala câteva, pentru a avea o privire de ansamblu a modului cum a fost tratat acest subiect la nivelul anului 1923:

Forțele morale în viața economică

Problemele fundamentale ale dezvoltării noastre industriale

Importanța și perspectivele industrie românești

Refacerea economică prin exploatarea intensivă a petrolului

Regimul impozitelor față cu producția națională

Problema creditului industrial

România economică în cadrul european

Din păcate, acest mare economist a sfârșit tragic în închisoarea de la Sighet în anul 1950.

Gheorghe Țițeica (1873- 1939), matematician, profesor universitar, membru al Academiei Române din 1913.

Acest mare savat a fost nominalizat de editura *Cultura Națională* să „îngrijească” o *colecție* pe care a intitulat-o: **Actualități științifice**.

Din această colecție semnalăm câteva volume:

Gheorghe Ghe. Longinescu – *Cronici științifice* (1922)

Dr. Gabriela Chaborski – *Atomii de azi* (1926)

¹⁰ Mihai Manoilescu, *Politica producției naționale*, Ed. Cultura Națională, București, 1923, pag. 5



Fig. 15 Colecția „Actualități științifice”

Ion Bianu (1856-1935), filolog, bibliograf, profesor universitar, membru al Academiei Române din 1902. Este cunoscut în primul rând pentru implicarea într-un domeniu de mare rafinament lingvistic, precum cele două lucrări pe care le-a coordonat:

Bibliografia românească veche (1508-1830)

Catalogul manuscriptelor românești

Din acest motiv, este surprinzătoare alegerea lui Ion Bianu să „îngrijească” o colecție intitulată: **Biblioteca Orașelor Noastre**.

Dar dacă citim modul cum a conceput și mai ales motivația acestei colecții pe care a „îngrijit-o” acest rafinat bibliograf care a fost Ion Bianu, vom înțelege mai bine de ce a fost ales tocmai el și nu un geograf sau istoric: „Una din marile cerințe grabnice ale timpului în care trăim este să ne cunoaștem țara în hotarele ei actuale. Între Nistru și Tisa, de la Balcic de pe malul Mării Negre până la Sighetul Maramureșului sunt o mulțime de orașe - centre de viață economică și culturală - pe care nu le cunosc nici chiar Românii culți care locuiesc la câteva zeci de kilometri depărtare de ele... Bănățenii, ardelenii și ungurii nu știu nimic despre basarabeni, nici aceștia despre dâștii; chiar despre vechiul Regat aflat în mijlocul tuturor, foarte puțini aveau oarecare cunoștințe și erau cu atât mai dispuși a crede vorbele rele ale vrășmașilor.

În România întregită este grabnică trebuință ca această scădere să înceteze, acest gol să fie umplut, să ne cunoaștem țara și pe compatrioții cu starea, năzuințele și așezămintele lor culturale, cu felul și organizarea muncii lor economice.

Unul din mijloacele pentru atingerea acestui scop este o publicațiune despre **ORAȘELE ROMÂNIEI**, orașele fiind centrele vieții și activității culturale și economice ale ținuturilor.

Fiecare oraș va fi descris într-o monografie ilustrată cu un plan, vederi generale și speciale, monumentele cele mai însemnate: religioase, culturale, economice.

Monografiile pentru orașele mai însemnate vor avea întindere de 80-100 până la maximum 200 de pagini¹¹.

¹¹ Victor Lazăr, *Clujul*, Ed. Cultura Națională, București, 1923, pag. 2-3.

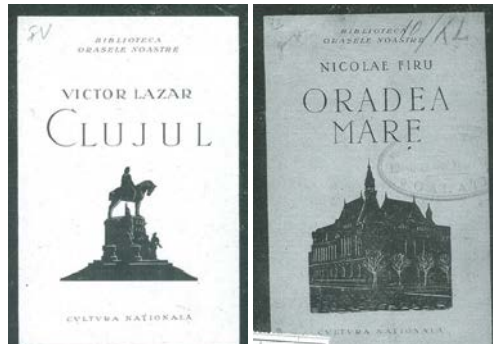


Fig. 16 Colecția „Biblioteca Orașele Noastre”

Din această colecție cu dimensiuni reduse (110 x 170mm), semnalăm două lucrări:

Victor Lazăr – *Clujul* (1923)

Nicolae Firu – *Oradea Mare* (1924)

Colecția „Memorii”

Editura *Cultura Națională* a inițiat și o colecție pe care a intitulat-o „**MEMORII**”, unde a apărut lucrarea generalului Alexandru Averescu – *Operațiile de la Flămânda*. Nu este cunoscută personalitatea care a „îngrijit” această colecție importantă.

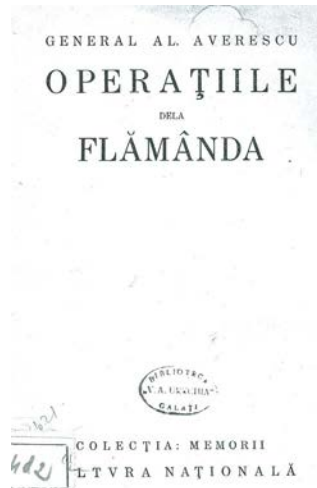


Fig. 17 Colecția „Memorii”

Editura „Cultura Națională” a inițiat și o colecție pe care a intitulat-o: „**Biblioteca Portativă**”.

Cărțile se puteau cumpăra din librăriile din țară, ca și celelalte cărți de la această editură, dar exista și varianta de a fi expediate franco la domiciliu pe baza comenzilor adresate editurii pe adresa: Pasajul Macca, nr. 2, București, sau prin telefon: 307-78.

Din această importantă colecție făceau parte lucrări scrise de: Camil Petrescu, Tudor Arghezi, George Călinescu, N. D. Cocea, Șerban Cioculescu, Ion Luca Caragiale, Mihail Eminescu, Ion Creangă, Ion Minulescu, Principesa Martha Bibescu, Octavian Goga, Garabet Ibrăileanu, Perpessicius etc.



O colaborare interesantă a fost între **Academia Română** și această editură: **Cultura Națională**. O explicație plauzibilă poate fi implicarea multor academicieni la „îngrijirea” multor *colecții* ale acestei edituri, pe care o putem considera profund patriotică, în sensul cel mai curat al cuvântului.

Începând cu anul 1922, lucrările susținute la **Secția Istorie** din cadrul **Academiei Române** au fost publicate și separat de tomurile care înglobau mai multe comunicări. În perioada anilor 1922-1930, sunt cunoscute XI volume (Tomuri), cu 102 comunicări, care se comercializau ca volume, dar au fost publicate la editura **Cultura Națională** și ca broșuri separate cu fiecare comunicare, evident la un alt preț.

Acest lucru a favorizat un anumit public interesat să cumpere o anumită lucrare și nu întregul volumul.

Pe fiecare broșură era indicat tomul de unde provine, autorul, denumirea comunicării, data la care a fost susținută lucrare, simbolul Academiei Române și la partea inferioară se preciza editura **Cultura Națională**.

Și cele trei volume, de mare ținută culturală, socială și economică, consacrate: **Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, din perioada 1918-1928**, au fost publicate la editura **Cultura Națională** în anul 1929.

Dicționarul Limbii Române Tomul II, fascicola VI, sub auspiciile **Academiei Române**, a fost publicată în anul 1929, tot la editura **Cultura Națională**.

Pentru a delimita cu precizie sumele de bani care se returnau la editura **Cultura Națională** după vânzare, se aplica un timbru cu o anumită valoare pe interiorul ultimei coperti. Timbrul a fost executat sub trei formate.

Prima emisiune numără 38 de valori, tipografiate, de la 2 lei la 160 de lei. Formatul era 20 x 20 mm și cu dantelură 13 ½. Timbrul conținea în centru sigla cu clasică cvadrigă și era indicat pe latura de sus și jos denumirea editurii **Cultura Națională**. Fiecare timbru era supratipărit cu una din cele 38 de valori indicate mai sus. Această emisiunea a funcționat în perioada anilor 1933-1947.

A doua emisiune numără 71 de valori, tipografiate, cuprinse între 2 lei și 1.500 lei. Era de format dreptunghiular: 22 x 32 mm și dantelat 13 ½ sau 11 ½. Elementele componente erau aceleași. Acest timbru a funcționat în perioada anilor 1924-1948.

A treia emisiune numără numai cinci valori, litografiate, cuprinse între 60 lei și 160 de lei. Formatul era 19,6 x 32 mm și era dantelat 11 ½¹².

¹² Ing. Mihai Cojocaru, *Catalogul timbrelor fiscale și a vignetelor românești*, București, 2011, pag. 158-161

EDITURA „CULTURA NAȚIONALĂ”		EDITURA CULTURA NAȚIONALĂ 60 ANI
„BIBLIOTECA PORTATIVĂ”		
An apărut:		
ION BĂRBU	<i>Joc secund (romani) Opus postumum de Ste. Serbanescu Romani</i>	Lei 80
ION MINULESCU	<i>Cești-le noaptea</i>	Lei 90
D. IANULESCU	<i>Quasi (poem)</i>	Lei 80
FRANCISCA M. BIERSCU	<i>Doză parțiale (Ferdinand al II-lea și Austrie France)</i>	Lei 70
A. A. PHILIPIDU	<i>Săracii (julgărite (poem))</i>	Lei 75
OCTAVIAN GOGA	<i>Precurzari</i>	Lei 100
D. I. SUCILANU	<i>Puncte de vedere</i>	Lei 80
ION MINULESCU	<i>Străzi pentru foaia lună</i>	Lei 75
R. FUNDOLANU	<i>Privești (poem)</i>	Lei 75
G. IERĂILEANU	<i>Privind viața</i>	Lei 60
M. BALEA	<i>Memorial (Notă de drum din Spania)</i>	Lei 70
TRODOR SCURTICU	<i>Popii (1922)</i>	Lei 80
L. VESKA	<i>Paradizul suspinilor</i>	Lei 80
HEDEY TYNOSSE STAILL	<i>Mățașă Mățășă (Ferdinand Petruș 1917)</i>	Lei 80
N. D. COCEA	<i>Viața de oină (imagi și stihuri)</i>	Lei 80
V. ARBIEZI	<i>Flori de măgăni (versuri)</i>	Lei 80
ILARIE VOLOSUA	<i>Incendiali (romani) Opus postumum de Ste. Serbanescu Romani</i>	Lei 80
CARIL PETRUSCU	<i>Tranșcedentală (poem)</i>	Lei 250
PERFESSIOUS	<i>Întiner sentimenta (versuri)</i>	Lei 60
Sub tipar:		
CARIL BALTAZAR	<i>Întoarcerea poeziei la uneltele sale (poem)</i>	

Cărțile noastre se găsesc de vânzare în principalele librării din țară; ele se trimit franco în domiciliu în foaia țară. EDITURA „CULTURA NAȚIONALĂ” 2, Piașajul Măceș, 2 — București (I) — Telefon Nr. 307-78.

Fig. 18 Colecția „Biblioteca Portativă”



Fig. 19 Comunicări în cadrul **Academiei Române**



Fig. 20 Timbrele Editurii Cultura Națională

Pe multe din aceste *colecții* editate de *Cultura Națională*, pot fi văzute plachete lipite pe interiorul primei coperte, care reprezintă „**Fundațiile Culturale Regale**”.

Aceste fundații au fost înființate prin Decretul Regal nr. 1130 din 13.04.1933, când s-au reunit:

Fundația Universitară Carol I – București,

Fundația Principele Ferdinand – Iași,

Institutul de Cercetări Experimentale Regele Carol al II-lea – Cluj

Fundația pentru Literatură și Artă Carol al II-lea.

Textul imprimat pe această primă plachetă explică scopul prezenței acesteia pe cartea respectivă: „**Această carte este dăruită de MAJESTATEA SA REGELE CAROL II, prin *Fundațiile Culturale Regale*, pentru educarea tineretului și răsplătirea elevilor studioși ce se îndreaptă spre cultură**”.

A doua plachetă asemănătoare are următorul conținut: „**Această carte este dăruită de MAJESTATEA SA REGELE CAROL II prin *Fundațiile Culturale Regale*, pentru înzestrarea bibliotecilor publice și propășirea culturii românești**”.

Putem spune că dimensiunea activității acestei edituri a fost maximă în primii opt ani de activitate, după care, din diferite motive inevitabile, ca decesul unor personalități care au „îngrijit” anumite colecții, precum Vasile Pârvan, sau apariția altor ediții cu o misiune asemănătoare, cum este cazul *Fundațiilor Culturale Regale*, au contribuit la diminuarea producției editoriale în diversitatea colecțiilor.



Fig. 21 Placheta „Fundația Culturală Regală”



Editura „CULTURA NAȚIONALĂ” a fost desființată în anul 1948 de către guvernul comunist. Printre ultimele apariții editoriale putem menționa câteva:

Breslika-Breslașu Marcel – Niște fabule (1946)

Maurois André – Drămuitorul de suflete (1946)

Sinclair Upton – Balaurul (1946)

Șerban Mihai – Sandală (1946)

Sadoveanu Ion Marin - Sfârșit de veac în București (1947)

Aceste colecții sunt o mărturie vie a eforturilor depuse de societatea interbelică pentru a contribui la cultivarea în rândul tineretului, și nu numai, a tot ce avea mai valoros creativitatea neamului nostru românesc.

Mulțumesc colectivului de la Biblioteca V. A. Urechia din Galați pentru sprijinul acordat în vederea studierii a 508 lucrări apărute la editura **Cultura Națională**, aflate în patrimoniul acestei prestigioase instituții de cultură, pe lângă cele 18 din biblioteca personală.

Radu Moțoc, 30 martie 2017